

Andrei Șerban la Teatrul budapestan Krétakör

Imediat după premiera sibiană a *Pescărușului* și înainte de a începe repetițiile pentru *Manon* de Massenet la Opera de Stat din Viena (programată pentru începutul lui martie), Andrei Șerban a fost invitat de celebra Companie budapestană Krétakör să susțină un atelier în cadrul programului „Teatru și literatură”.

Ulterior, site-ul www.kretakor.hu (de vizitat și pentru design, dar și pentru informațiile oferite!) a afișat în limba engleză detalii despre pretextul acestei întâlniri – recentul *hit* al lui Tom Stoppard, *Rock’N’Roll* – și, deopotrivă, despre „faimosul regizor americano-român”. De aici am aflat, de pildă, că Andrei Șerban s-a hotărât să reia *Pescărușul* la Sibiu după ce, cu un an în urmă, văzuse la New Jersey, fenomenalul spectacol al lui Árpád Schilling (n. 1974), fondatorul Teatrului Krétakör (în 1995).

Dacă ne raportăm numai la profesiunea de credință a artiștilor de la Krétakör (în traducere, „Cercul de cretă” – metaforă pentru natura efemeră și autore-generatoare a teatrului), înțelegem mai bine de ce întâlnirea aceasta trebuia, într-adevăr, să se producă, și de ce, încă, ea are toate șansele să se repete. „Cea mai importantă întrebare rămâne *la ce folosește teatrul?*” „Cum afectează el comunitatea pe care o consideră drept publicul său?”, sunt doar câteva interogații care revin adesea și în discursul regizorului român.

De-a lungul celor opt zile de repetiții intense, finalizate cu o lectură publică (pe 21 ianuarie), actorii maghiari și-au însușit tehnica mixtă de lucru a lui Șerban: sesiuni matinale cu exerciții de concentrare, urmate de analize pe un text extrem de complicat, necesitând discuții și cercetări ample în mai multe direcții.

Prezentată la Royal Court Theatre, în anul 2006, *Rock’N’Roll* a trezit interes, fiind prima piesă a dramaturgului de origine cehă care vorbește despre rădăcinile sale europene. Acțiunea ei traversează perioada dintre 1968–1990 dintr-o dublă perspectivă: de la Praga, acolo unde o trupă rock ajunge să simbolizeze rezistența împotriva regimului comunist, dar și de la Cambridge, unde adevăruri despre iubire și moarte marchează destinul a trei generații în familia unui filosof marxist.

Site-ul companiei Krétakör mai precizează că spectacolul-lectură a făcut sală plină, o parte din public alegând să rămână și la discuții până spre miezul nopții. Din cronică pe care Söregi Melinda a dedicat-o acestui moment, Boros Kinga, colega noastră de la cotidianul de limbă maghiară *A Hét*, a avut amabilitatea să traducă cele mai interesante fragmente:

„[...] În cinematograful din piața Flórián nu apar nici Jagger, nici Havel, și nici despre Stoppard nu aflăm prea multe, avem însă amintiri din socialism și despre rock’n’roll. Mediul creează atmosfera, în sala prăfuită timpul părând că s-a orit în loc. Un loc ideal pentru a evoca spiritele. [...] Oare ce ni se oferă interesant în piesa care, pe alocuri, virează spre publicistică, e centrată pe text, ba chiar prea încărcată de vorbe? Prezentarea căderii comunismului, în niciun caz. Tratarea efectului muzicii rock asupra societății ar fi ilustrativă, informativă, prea la suprafața problemei. Piesa nu este una politică, deși se discută mult despre idei de stânga. Cheia se află undeva în străfund, sub suprafața spectaculoasă. După reprezentație, Andrei Șerban, regizorul serii de

Foto: Daniela Dima

lectură de la Teatrul Krétakör, ne-a vorbit despre importanța mesajului uman ascuns în actualitatea istorică. Sistemele vin și dispar, legătura între oameni este singura durabilă și adevărată. [...] Cariera de până acum a trupei Krétakör este cu totul opusă teatrului verbal al lui Stoppard. Tensiunea dintre actori și textul rostit produce scânteii. Ei înșiși se luptă cu spiritul englez, cu imensa cantitate de cuvinte adeseori redundante. Jocul devine armonios, firesc, atunci când autorul dă o șansă dramei. Actorii ne invită să le fim parteneri pe drumul descoperirii de sine... Seara de lectură devine într-adevăr interesantă, în ciuda lungimii de maraton.

Cambridge, în partea stângă a spațiului de joc, Praga, în partea dreapta, scaune și mese în ambele părți. În fundal, sunt proiectate pe ecran instrucțiunile autorului, navigarea în timp și spațiu făcându-se, astfel, rapid și ușor. Între cele două «orașe», *band-ul* rock, format din actori, interpretează *live* piese maghiare de *underground*, sugerând că trupa *Plastics* din piesă a avut corespondente locale. Șerban, maestrul teatrului românesc, profesor de mulți ani la New York, conduce jocul actorilor cu precizie, într-un stil fluent, ușor de urmărit. Scopul este să primim o imagine asupra piesei. Se simte, bineînțeles, care sunt punctele considerate emblematice și cu care se pot identifica autorii spectacolului. Aceștia țin piesa la o mică distanță de ei, ochind parcă sub lupă. Exact așa cum își tratează și Stoppard povestea și personajele.

O scenă foarte frumoasă este cursul despre Sapho, în care *Eleanor* (Csákányi Eszter) îi predă *Lenkai* (Péterfy Borbála), iubita soțului ei, iar soțul

(Scherer Péter) intervine și el în cadru – scenă de un dramatism scilipitor. Csákányi Eszter arată sfâșietor suferința femeii bolnave de cancer, care se luptă pentru ultimele rămășițe ale feminității ei – femeia al cărei spirit este neschimbat pe când trupul îi e distrus de boală. Ultima conversație cu soțul ni se impregnează în memorie: «Nu sunt identică cu trupul meu. Corpul fără mine e nimic», spune Eleanor, dorind ca pentru restul vieții să aibă acces la sufletul lui Max, și nu la mintea lui, pe care el o folosește în discuții nesfârșite despre partid și politică. [...]

Lectura a dovedit că ar merita să se ocupe serios de această piesă, săpând în profunzimea ei, eliminând excesul de vorbe, închipuind ce s-a mai întâmplat în ultimii patruzeci de ani la Cambridge, Praga și Budapesta.“

Andreea DUMITRU și BOROS Kinga

Mircea GHIȚULESCU

„D-ale carnavalului” la Kraguevac

Serbia te atrage ca o catastrofă care s-a petrecut în imediata ta apropiere, ca o nenorocire din care ai scăpat ca prin minune, ca o bombă aruncată asupra casei tale din care lipseai absolut din întâmplare. Dacă ai fost la Belgrad înainte de 1990, toate imaginile par, acum, răsturnate. Belgrad, una dintre marile capitale ale teatrului european, unde se organiza un celebru Festival Internațional al Teatrului Experimental (BITEF), este acum un oraș resemnat care păstrează cu demnitate rănită urmele catastrofei: clădiri bombardate ce devin, pe măsură ce trece timpul, monumente istorice asemeni celui avion de vânătoare american doborât de vietnamezi în plin centrul orașului Hanoi. Naivi (ceea ce nu este o scuză, ci o altă catastrofă), credeam că niciun creștin nu poate arunca bombe asupra altui creștin (sau chiar de altă credință) în ziua de Paști. Nu orice fel de bombe, ci încondeiate, ca ouăle roșii, cu deviza *The bombs change the world*. Să arunci moartea glumind, iată cu adevărat o performanță demnă de un bărbat american. Doar că suntem saturați de astfel de bravuri yankee vândute la tonaj pe piața internațională a filmului.

Călătorind prin România, poți vedea la intrarea în orașe inscripții legate de înfrățirea cu localități importante din lumea mare. Nu știi niciodată ce se ascunde în acest *jumelage*, cum spun francezii. Piteștenii au pus conținut în frumoasele inscripții prin intermediul Teatrului „Davila” și au trecut la treabă pe baza unui protocol de schimburi de festivaluri, spectacole și artiști cu Teatrul Joakim Vujici din Kraguevac, vechi oraș din partea de sud a Serbiei, capitală a încoronării regilor sârbi și a primei clădiri de teatru din Serbia (1835). Sala de spectacole păstrează și astăzi elemente din arhitectura originală, cum ar fi grinzile de lemn în formă de trunchi de piramidă care susțin plafonul. Pe acest traseu am asistat în ajunul Crăciunului la premiera absolută în limba sârbă a comediei *D-ale carnavalului* de I.L. Caragiale, realizată de regizorul Matei